

2. *Agaloma* RAFIN. — pryšovec*)

Agaloma RAFINESQUE Fl. Tellur. 4: 116, 1838.

Jednoleté, 30–50 (–80) cm vys. byliny. Lodyhy přímé a zejména v hor. polovině bohatě větvené. Listy střídavé, jednoduché, celistvé, přisedlé, bez palistů. Cyathia v lichookolicích. Zákrovní listénce se širokým bílým lemem. Žlásky se zřetelnými přívěsky. Semena bez masíčka. — Asi 12 druhů v Severní Americe. — Autogam. Antropochor.

1. *Agaloma marginata* (PURSH) Á. et D. LOVE — pryšovec vroubený Tab. 72/3

Agaloma marginata (PURSH) Á. et D. LOVE Bot. Not. 114: 40, 1961. — Syn.: *Euphorbia marginata* PURSH Fl. Amer. Septentr. 2: 607, 1814.

Lodyhy přímé, 30–50 (–80) cm vys., bohatě větvené, křehké a zvláště v horní části hustě, krátce měkce chlupaté. Listy střídavé, 4–7 cm dl., (1,5–) 2,0–2,5 (–3,0) cm šir.; čepel obvejčitá, sivozelená. Cyathia v koncových i úžlabních lichookolicích. Zákrovní listénce podobného tvaru jako lodyžní listy, avšak s nápadně vyniklými bílými

lemy na okrajích. Žlásky s široce vejčitými, bílými přívěsky. Tobolky kulovité, 5–7 mm v průměru, na povrchu hustě měkce chlupaté; semena vejcovitá, asi 4 mm dl., na povrchu měkce dolíčkátá. VII–IX. Tf.

$2n = 56$ (extra fines)

V ČR často pěstován jako ozdobná rostlina zvl. v nížinách a pahorkatinách; vzácné jsou přechodné výskyty v intravilánu obcí (Svojšíň; Praha; Sadská; Kolín; Pardubice; Břeclav; Hlohovec). Pochází ze Severní Ameriky.

3. *Tithymalus* GAERTNER — pryšec**)

Tithymalus GAERTNER Fruct. Sem. Pl. 2: 115, 1790. — Syn.: *Euphorbia* L. Sp. Pl. 450, 1753 p. p.

Lit.: ROSSLER L. (1943): Vergleichende Morphologie der Samen europäischer Euphorbia-Arten. Beih. Bot. Cbl., sect. B, 62: 97–174. — VINDT J. (1960): Monographie des Euphorbiacees du Maroc, part 2. Trav. Inst. Sci. Cherifien 19: 219–533. — KUZMANOV B. (1963): Taksonomično proučvane na vidovete ot rod Euphorbia L. razprostraneni v Balgarija. Izv. Bot. Inst. Sofia 12: 101–186. — KUZMANOV B. (1964): On the origin of Euphorbia subg. Esula in Europe (Euphorbiaceae). Blumea 12: 369–379. — CHRTEK J. et KRÍSA B. (1971): Dva nejčastěji zaměňované druhy rodu Tithymalus Gaertn. a jejich rozšíření na Slovensku. Biológia 26: 765–770. — POLATSCHEK A. (1971): Die Verwandtschaftsgruppe um Euphorbia villosa W. et K. ex Willd. Ann. Naturhist. Mus. Wien 75: 183–202. — BAUER Z. (1971): Karyological studies in the genus Euphorbia L. II. Acta Biol. Cracov. 24: 159–178. — SOJÁK J. (1972): Poznámky k nomenklatuře Euphorbia L. s. l. Čas. Nár. Muz., sect. natur., 140: 168–178. — SERWATKA J. (1972): Morfologia i anatomia nasion europejskich gatunków rodzaju Euphorbia L. Monogr. Bot. 37: 3–50. — DUBOVÍK O. M., KRIEČKA L. L. et MOROZ I. (1972): Novi vidomosti pro vidi rodu moločaj Euphorbia L. Ukr. Bot. Ž. 29: 80–88. — RAJLIAN A. F. (1972): Ob Euphorbia villosa Waldst. et Kit. i blizkich jej vidach v zapadnych rajonach SSSR. Bot. Ž. 57: 401–406. — RAJLIAN A. F. (1973): O značení anatomiceskovo strojenija semennoj kožury dlja sistematiki roda Euphorbia L. Bot. Ž. 58: 239–245. — SLAVÍK B. (1973): Phytochorologische Charakteristik der Art Euphorbia lucida Waldst. et Kit. in Bezug auf ihre Verbreitung in der Tschechoslowakei. Preslia 45: 119–131. — SMEJKAL M. et DVORÁKOVÁ M. (1975): Euphorbia taurinensis All. na Moravě. Zpr. Čs. Bot. Společ. 10: 33–35. — SOJÁK J. (1981): Problematika názvů dvou našich pryšců. Čas. Nár. Muz., sect. natur., 149: 210. — CHRTEK J. et KRÍSA B. (1982): Euphorbiales. In: FUTÁK J. et BERTOVOVÁ L. [red.], Flóra Slovenska 3: 406–462. Bratislava. — CHRTEK J. et KRÍSA B. (1983): Proměnlivost druhu Tithymalus esula (L.) Scop. v ČSFR. Čas. Nár. Muz., sect. natur., 152: 226.

Jednoleté, zřídka dvouleté nebo vytrvalé byliny s bílým mlékem. Lodyhy přímé nebo vystoupavé, často od báze bohatě rozvětvené, někdy ± keřovitěho charakteru a na bázi vz. dřevnatějící. Listy střídavé nebo vz. vstřícné, křížmostojné, celistvé, ± přisedlé, bez palistů; čepele většinou se souměrnou bází, celokrajné nebo na okrajích pilovité až zubaté, matné nebo lesklé, chlupaté nebo lysé. Květenství vrcholičnatá (cyathia), v lichookolicích. Květy bezobalné sdružené do cyathií; tyčinek zpravidla 5; pestík ze 3 plodolistů. Zákrovní listénce vidlanů bez bílého lemu. Žlásky příčně oválné nebo pŕlměsíčitě, vždy bez přívěsků. Tobolky trojpouzdré s tvrdým nebo vz. houbovým oplodím. Semena hladká nebo na povrchu se síťovitou až dolíčkátě prolamovanou skulpturou s masíčkem. — Asi 250 druhů převážně v mimotropických oblastech s. polokoule. — Autogam. Alogam. Tox.

Poznámka: Všechny druhy rodu *Tithymalus* (ale i *Euphorbia* s. str.) obsahují kůži dráždicí estery forbolu (u nás nejvíce *T. cyparissias*), v latexu také toxické terpenoidní alkoholy a hořčiny. V semenech byly nalezeny kyanogenní sloučeniny.

1a Listy vstřícné, křížmostojné, tobolky s houbovým oplodím 20. *T. lathyris*

*) Zpracovali J. Chrtek a B. Křísa

**) Zpracovali J. Chrtek a B. Křísa

Tab. 72: 1 *Tithymalus seguierianus* subsp. *seguierianus*, 1a — plod. — 2 *T. seguierianus* subsp. *minor*, 2a — semeno, 2b — plod. — 3 *Agaloma marginata*, 3a — list.

322 *Tithymalus*

